

Posudek diplomové práce:

Anna Trachtová: Vztah francouzské literární kritiky k autorské biografii

Diplomantka změnila téma své diplomové práce v poměrně pozdním stadiu příprav, a jistý nedostatek času je znát nejen na rozsahu práce, který se blíží dolní hranici požadavku, ale také na poněkud letném pojednání látky, kterému i při serióznosti přístupu chybí někdy větší hloubka a především specifický rozbor zvoleného zorného úhlu. Autorská biografie je analyzována spíše jako náhled kritiky samotné, a tedy jako problém metodologie literární kritiky, především z hlediska relevantnosti tohoto aspektu při literárněvědném bádání; a téměř vůbec ne – s výjimkou zmínky o sebezpytné a autobiografické literatuře v období romantismu – jako perspektiva zvolená autorem samým při koncepci díla; toto odlišení ani zvláštní analýza problému, který zahrnutí autorova životopisu do literární vědy představuje, nejsou v práci provedeny, prezentovány jsou pouze implicitně.

Diplomantka se drží diachronického hlediska, a její práce je tedy především jakousi stručnou historií francouzské literární kritiky jako autonomní disciplíny (neboli od romantismu, konkrétněji od Sainte-Beuva – paní de Staël například je zmíněna jen okrajově, stejně jako literární teorie renesance či klasicismu). Od přístupu, který „exogenní“ autorskou biografii klade za základ literárněkritického přístupu (Sainte-Beuve), přes kritické metody, které jednak autorský subjekt pojednávají v obecně psychologických, antropologických a sociologických perspektivách, jednak zahrnují další významná hlediska (od Taina přes pozitivismus k Hennequinovi, Lansonovi, Thibaudetovi aj.), až k nástupu strukturalismu a zvyšujícímu se důrazu na text jako takový, až po vyloučení autorského subjektu jako směrodatného faktoru v krajním vývoji strukturalismu 70. let minulého století. Kandidátka pak dospívá až k druhému pólu literárněkritického přístupu, který v rámci komunikačních teorií zdůrazňuje aktivní úlohu čtenáře.

Pokud jde o dvě metody, které v novější době stavějí autorský subjekt opět do popředí, tj. metoda psychoanalytická a fenomenologická, která se uplatňuje v tzv. tematické kritice, diplomantka správně postihuje jejich nejpodstatnější přínos, totiž přechod k hledisku „endogennímu“, které chce autorský subjekt zahrnout do literárněvědného zkoumání především jako tvořící vědomí a nevědomí, zaměřujíc se tedy na vnitřní zdroje, z nichž dílo bezprostředně vyvěrá. Dá se však říci, že tento přínos dost nedoceňuje, věnuje mu poměrně málo místa a nedomýšlí jeho důsledky (ve svých závěrech jako by spíše chtěla potvrdit eliminaci autorského subjektu z literárněkritického uvažování). V jistém momentě jí dokonce strukturalistické a fenomenologické hledisko poněkud splývají (mezi strukturalisty řadí např. Béguina nebo Pouleta, kteří představují filosoficky založenou kritiku poněkud odlišného typu), tematickou kritiku pak zpracovává především podle Eagletona, který v tomto směru není úplně bezchybný, navíc kompetentní francouzské zdroje pojednávající o této důležité větvi francouzské literární vědy rozhodně nechybějí.

V práci tedy nic ze základních rozměrů zvoleného tématu nechybí, zároveň však konstatuji řadu disproporcí v jejím rozvržení: tou první je již zmíněná implicitnost zvoleného problému, jeho nedostatečně autonomní pojednání, v důsledku čehož ustupuje do pozadí také řada komplexnějších otázek (očekávali bychom např. důslednější zamyšlení nad literárněkritickým posuzováním autorské sebereflexe a sebezpytnosti jakožto díla sui generis: rozvíjení autorovy výpovědi o sobě samém se přece od Rousseaua a romantiků dále rozvíjí a je také předmětem kritické reflexe u všech zmiňovaných přístupů). Druhá disproporce je historická: starší literární věda a kritice je věnováno podstatně víc místa než kritice poválečné. (I tady ovšem zaznamenávám vypuštění jedné důležité kapitoly, totiž kritiky spjaté se symbolismem, kterou představuje např. Rémy de Gourmont; revue *Le Mercure de France* v diplomantčině výčtu, jinak neopomíjejícím dokonce ani *Action Française*, nepříjemně schází.) Přitom právě poválečné období bývá někdy literárními historiky hodnoceno jako „věk literární kritiky“ (rozuměj, v naší terminologii: literární vědy), a má se za to, že ve srovnání s tím, co přinesli např. Barthes, Genette, Poulet, Starobinski, Richard, Todorov a

další, ztrácí předchozí literárněvědná tradice hodně ze své prestiže: autorita kritiků typu Brunetièra či Fagueta je dnes nulová, dokonce i pokud jde o historické hodnocení jejich přínosu, a hodně utrpěli i další. Dnes proto není dost dobře možné stavět analýzu na stejných základech jako generace šaldovská či bezprostředně postšaldovská; nicméně se jeví, že právě z těchto zdrojů diplomantka nejvíc čerpá, takže se občas stává, že jako autoritativní pohled na vývoj samotné literární vědy bývá uváděn názor Hennequinův, který však je dnes už sám víc součástí historie než soudem dosud opěrným. Podstatným ovšem zůstává především to, že analýze poválečných koncepcí mělo být věnováno mnohem víc místa, zde vyznívají jako pouhý dodatek.

Pokud jde o zpracování, práce je psána česky dobře a celkem bez chyb, až na dva nebo tři prohřešky v syntaktické konstrukci. Francouzské resumè obsahuje poměrně dost chyb v diakritice, v interpunkci i v jiných pravopisných ohledech (psaní *biografique* místo správného *biographique*), na dvou místech nepatřičné vypuštění členu.

Práci doporučuji k obhajobě, vzhledem k disproporcím a jisté povrchnosti základních perspektiv, které v ní shledávám, se přikláním k hodnocení *velmi dobře*.

V Praze 16. září 2006

Václav Jamek,
vedoucí diplomové práce

